

Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě
Komenského 10, 586 01 Jihlava

Zřizovatelem organizace je Kraj Vysočina

SOCHY MLUVÍ

ze sbírek OGV v Jihlavě

vernisáž: **6. 2. 2020 v 17 hodin**

performance na zahájení výstavy: **Šárka Čermáková a Michal Kraus, herci Horáckého divadla Jihlava**

termín výstavy: **6. 2. – 3. 5. 2020 / prodlouženo do 16. 8. 2020**

místo konání: **Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě, Masarykovo náměstí 24**

kurátorka: **Ilona Staňková** (stankova@ogv.cz / 777 679 033)

odborná spolupráce: **Alena Uxová**

texty dialogů: **Jan Spěváček**

autor písma Cut Cut, použitého ve vizuálním stylu výstavy: **Matůš Lelovský**

Výstava prezentuje díla třicítky autorů ze sbírek OGV v Jihlavě a nabízí nový pohled na sochařskou sbírku. Portréty a figurální sochy představuje v atraktivní a oživené prostorové instalaci. Exponáty promlouvají k návštěvníkům komiksovými bublinami, napříč časem i prostorem. Expozicí se linou slova literárních klasiků i současných básníků. Mezi nimi najdeme i text básníka Jana Spěváčka, spolutvůrce této vrstvy expozice. Vybrané úryvky někdy přímo souvisí s tématem, autorem nebo objektem, jindy svou hravostí rozšiřují škálu možností vnímání díla.

Součástí výstavy je malý sochařský ateliér: Návštěvník se může přiblížit pocitům tvůrce, vyzkoušet si vytvarovat hmotu na sochařském stojanu, vymodelovat si vlastní plastiku. K dispozici jsou pomůcky pro výrobu vlastní komiksové „bublíny“, která dodá vytvořenému portrétu vlastní hlas. Kreativní výtvoři návštěvníků galerie průběžně sdílí na sociálních sítích.

Procházka expozicí je malou exkurzí do dějin českého sochařství 20. století. Životní data zastoupených autorů pokrývají období od stavby Národního divadla po současnost. Výstava se rozprostírá ve třech místnostech. Vstup do instalace v ústřední hale má v podtextu „polis“. Největší sál je věnován portrétní plastice. Další z prostorů osídlily figury a sochy s alegorickým podtextem. Celou expozicí jemně rezonuje jedno ze stále živých témat už od přelomu století, a tím je přehodnocování genderových stereotypů.

Patrně nejvýraznější tváří vstupní části výstavy je Homér Jana Baucha. Malíře, spisovatele a uměleckého solitéra inspirovaly cesty do Řecka v padesátých a šedesátých letech. Jan Bauch se nepřizpůbil požadavkům socialistického realismu a stal se morálním vzorem pro mladou generaci. Bauchův „Homér“ interaguje s dílem Emanuela Famíry, portrétem Zdeňka Nejedlého. Famíra i Nejedlý byli naopak politicky silně „angažovaní“. Konfrontační charakter vystavených děl v hale završuje setkání dvou Masaryků. Jeden od profesora a rektora Akademie Karla Pokorného, druhý od jemnického rodáka, Jaroslava Šlezingera.

S Pokorného úspěšnou životní dráhou naplněnou tvůrčí prací ostře kontrastuje Šlezingerův osud. Jako sirotek z 1. světové války vystudoval umění jen díky podpoře mecenáše. V roce 1939 získává místo profesora na uměleckoprůmyslové škole v Brně, nicméně za dva měsíce nato je zatčen gestapem a vězněn v koncentračním táboře, odkud se vrací v roce 1942. V roce 1950 je odsouzen ve vykonstruovaném procesu, v roce 1955 umírá na následky věznění, respektive nucených prací v uranových dolech. Sochy, vytvořené zhruba ve dvaceti letech jeho svobody, byly zčásti zničeny státní bezpečností, některé jsou nezvěstné. Vystavený model sochy Tomáše Garrigue Masaryka ze sbírek OGV v Jihlavě posloužil jako předloha k znovuobnovenému pomníku TGM v ulici Jana Masaryka (socha odhalena v r. 2011). Zároveň se jedná o jeden z nejstarších „přírůstků“ ve sbírkách galerie. Rok po jeho vzniku jej v roce 1948 spolu s dalšími 78 uměleckými díly darovala jihlavská městská galerie Marie Kovaříková.

V hale jsou dále vystavena díla Ladislava Šalouna, Vlastimila Večeři, Miloše Axmana a Jana Červa.

O vztahu „rodiny a státu“ v české realitě 2. poloviny 20. století vypovídají osudy mnohých autorů, kteří odolali, anebo podlehli bezvýhodnosti situace. Za příklad může posloužit tichá oduševnělost portrétů Karla Lidického, jehož dílo vrcholí ve 30. a 40 letech. Na toto období své tvorby se Lidický pokusil navázat v uvolněné atmosféře 60. let. V 70. letech se však Lidický stává oficiálním normalizačním sochařem, jeho dílo ztrácí autenticitu a přizpůsobuje se oficiálním šablonám.

Zkoumavým, živým pohledem nás naopak sleduje „Maminka“ renesanční osobnosti, mimo jiné filmového scénáristy a režiséra trilogie o rodině Homolkových, Jaroslava Papouška. Absolvent školy Karla Pokorného a Jana Laudy publikoval v roce 1963 novelu „Černý Petr“ a ta odstartovala spolupráci s Milošem Formanem a Ivanem Passerem.

První profesionální sochařkou na našem území byla rodačka z nedalekého Kunžaku u Jindřichova Hradce Karla Vobišová-Žáková. Absolvovala u profesora Bohumila Kafky na pražské

uměleckoprůmyslové škole a v Paříži dva roky u jednoho z nejobdivovanějších sochařů té doby, Emile-Antoine Bourdella.

Mary Duras, společně s Martou Jiráskovou a Hanou Wichterlovou, patří k prvním sochařkám, které studovaly na Akademii v ateliéru Jana Štursy, což bylo možné až po vzniku Československa v roce 1918. Do té doby bylo studium na Akademii umožněno pouze mužům. Mateřtinou Mary Duras byla němčina, nicméně přes dvojí nucenou emigraci (jednou před nacisty, podruhé před komunisty) žila a tvořila více než čtyřicet let v Praze. Pobyty v zahraničí, zejména v Paříži, byly pro umělce v meziválečném období téměř povinné. Ženám-umělkyním přinášely navíc svobodu a povzbuzení, neboť v našich krajích společnost stále ještě pohlížela na profesionální výtvarné umělkyně jako na nemravné, podivínské či jinak zakomplexované bytosti.

Mezi vystavenými autory portrétních plastik najdeme Františka Bílka, Věru Doupníkovou, Zinu Koulovou, Miroslava Pangráce, Evu Kmentovou, Marii Zlatníkovou, Jaroslava Hylase, Josefa Jiříkovského, Martu Jiráskovou, Václava Žaluda a další.

„Žena, která mlčí“ sochařky Evy Kmentové tak trochu protičečí názvu výstavy, možná však o to více vypovídá. Bělostnou čistotu mramorové sochy Hany Wichterlové-Stafanové nazvanou „Údiv“ střídá emocionálně vypjatý „Strach před požárem“ Ladislava Zívra, nebo tragický osud „Maryčky Magdonovy“, hrdinky básně Jana Bezruče. Tato drobná plastika Josefa Mařatky spolu s „Černými myšlenkami“, dřevěnou skulpturou Sylvie Lacinové připomínají protikladná hnutí lidské mysli, často drtivě zasahující samotné tvůrce. Fascinaci kyprou ženskou postavou vtělil Jan Štursa figury dánské břišní tanečnice, vystupující pod uměleckým jménem Sulamit Rahu.

Nejmladším vystaveným autorem je Ondřej Trnka (1981). Objekt nazvaný „Vyhoření“ se od ostatních vystavených exemplářů výrazně liší. Vznikl na základě umělceva konceptu: úlohu sochaře do jisté míry přenechal přírodnímu živlu – ohni. Jak by asi na tyto trendy v současném sochařství reagoval nejstarší sochař výstavy, zastoupený v tomto sále? „Oddanost“ Josefa Václava Myslbeka je ukázkou dokonale vyjádřeného námětu, gesto podporuje stříh a řasení draperie se zřejmým odkazem k antice. Místnosti vévodí „Apokalyptický posel“ Jana Koblasy, umělce, kterému odchod do německého exilu umožnil zrealizovat monumentální dílo. Velkorysou podobu vtiskl i jihlavskému parku Gustava Mahlera.

Těžiště sbírky soch OGV v Jihlavě tvoří plastiky 20. století a k dnešnímu dni čítá 366 předmětů. O rekordních 175 exemplářů se sbírka rozšířila mezi lety 1960 a 1970 a to převodem z Národní galerie v Praze (Pro zajímavost: Mezi lety 1950–1960 zaznamenala sbírka 75 přírůstků, od roku 1970 do roku 1980 to bylo 21 exponátů, 1980–90 33, 1990–2000 36, 2000–2010 18 a od roku 2010 do dnešních dní přibylo 6 děl.). Posledními akvizicemi jsou „Plavkyně“ Kurta Gebauera (získáno 2017) a „Vyhoření“ Ondřeje Trnky (získáno 2018). Některé vystavené sochy promlouvají se sbírek k návštěvníkům vůbec poprvé.

Ilona Staňková